

VIJEĆU FILOLOŠKOG FAKULTETA

Odlukom Vijeća Filološkog fakulteta od 29.12.2021. godine imenovani smo za članove Komisije za ocjenu master rada pod naslovom *Semantika engleskih modalnih glagola u pravnim tekstovima Evropske unije i njihovi ekvivalenti u crnogorskom jeziku* kandidatkinje Milanke Dragović, Studijski program Engleski jezik i književnost. Nakon što smo pažljivo analizirali master rad, Vijeću podnosimo

IZVJEŠTAJ O OCJENI MASTER RADA

Master rad pod naslovom *Semantika engleskih modalnih glagola u pravnim tekstovima Evropske unije i njihovi ekvivalenti u crnogorskom jeziku* kandidatkinje Milanke Dragović napisan je na 96 strana i sadrži sve elemente predviđene Pravilima studiranja na master studijama Univerziteta Crne Gore: apstrakt na crnogorskom i engleskom jeziku, izjavu o akademskoj čestitosti i sadržaj u uvodnom dijelu rada, nakon čega slijede odjeljci naslovljeni uvod, pregled literature, istraživačka pitanja, metodologija i korpus, semantička analiza engleskih modalnih glagola i njihovih ekvivalenata u crnogorskom jeziku, diskusija, zaključak i literatura.

Kandidatkinja u uvodu navodi više motiva za ovo istraživanje. Glavni motiv jeste potreba pravilnog tumačenja značenja modalnih glagola u engleskom jeziku kao ključnom medijumu u gotovo svim reformskim procesima u Crnoj Gori, uključujući i postupak pristupanja Evropskoj uniji. Naime, dosadašnja istraživanja na temu modalnih glagola uglavnom su se bavila jednim manjim brojem glagola (uglavnom *shall*, *must* i *may*) i to uglavnom kako bi ukazali na specifičnost značenja u pravnom diskursu. Ovo istraživanje obuhvata sve engleske modalne glagole u pravnim tekstovima EU i njihove ekvivalente u crnogorskom, a bavi se i situacijama kada se modalnost izražava i nekim drugim jezičkim sredstvima. Izuzetno je važno da se pravni tekst pravilno tumači kako bi se izbjegli nesporazumi i ozbiljne posljedice u ispunjavanju ugovornih i neugovornih obaveza.

Na osnovu pregleda dosadašnjih istraživanja u ovoj oblasti kandidatkinja zaključuje da se, kako se i očekivalo, najveći broj njih bavi glagolima *shall* i *may*, te da gotovo nema radova koji se bave drugim načinima izražavanja obaveza i zabrana. U tek par radova govori se o upotrebi modalnih glagola u pravnom diskursu u njihovom osnovnom, nepravnom, značenju.

Istraživanje je sprovedeno na dvojezičnom korpusu koji se sastoji od dvadeset osam direktiva, regulativa i odluka EU na engleskom jeziku i njihovih prevoda na crnogorski jezik. Dužni smo da pomenemo da će prevodi iz korpusa biti objavljeni u Službenom listu Crne Gore nakon učlanjenja Crne Gore u EU, kao i da je od Ministarstva evropskih poslova dobijena dozvola

za njihovo korišćenje. Prevodi, dakle, još nemaju status zvaničnih prevoda, ali je ukupna organizacija prevođenja, od odabira prevodilaca posebno obučenih za ovu vrstu prevođenja do nekoliko nivoa provjere prevoda, bila takvog kvaliteta da je kandidatkinja uz dozvolu mentorke odlučila da prevode uvrsti u korpus. Polazište za ovo istraživanje čine tri jasno formulisana istraživačka pitanja, od kojih se dva tiču provjere uspostavljene ekvivalencije između izvornika i postojećeg prevoda, a treće ispituje mogućnosti sačinjavanja smjernica za pravilno tumačenje i prevođenje engleskih modalnih glagola u pravnim tekstovima. Kako bi odgovorila na istraživačka pitanja, kandidatkinja je pravilno primijenila više metoda, najviše se oslanjajući na komparativnu, deduktivnu i kvantitativnu.

U petom poglavlju, kandidatkinja sprovodi komparativnu analizu engleskih modalnih glagola i njihovih ekvivalenata u prevodu na crnogorski. Analiza obuhvata deset modalnih glagola. Kandidatkinja se u analizi svih glagola koristi šablonom koji je sama izradila za potrebe ovog istraživanja, a koji čitaocu značajno olakšava praćenje analiza i zaključaka. Šablon uključuje sljedeće rubrike: opšte značenje, pravno značenje, proizvoljnost značenja, uslovljenost funkcijom, potencijalni pogrešni ekvivalenti, uzroci pogrešnog odabira ekvivalenta, smjernice za pravilno tumačenje glagola, mogućnost zamjene glagola drugim sredstvima za izražavanje modalnosti, pravilno tumačenje i prevođenje datog modalnog glagola. Za svaki analizirani glagol, kandidatkinja uzima primjere iz tri vrste akata, dakle iz direktiva, regulativa i odluka EU, i analizu završava kvantitativnom analizom koja uključuje ukupnu učestalost pojavljivanja i učestalost pojavljivanja na 1000 riječi izvornog teksta radi lakšeg unakrsnog poređenja. Kandidatkinja u jednom dijelu istraživanja analizira i manji broj primjera iz korpusa gdje je umjesto modalnim glagolima modalnost izražena drugim jezičkim sredstvima.

U diskusiji kandidatkinja daje osvrt na komparativnu analizu iz ugla tri istraživačka pitanja. Zaključuje da je u najvećem broju slučajevima prevodilac pravilno protumačio i opšte i pravno značenje modalnih glagola iz izvornog teksta i pravilno odabrao ekvivalent u crnogorskom jeziku. U odgovoru na drugo istraživačko pitanje, tj. da li je odabir nekog drugog jezičkog sredstva umjesto modalnog glagola za izražavanje modalnosti proizvoljan ili uslovljen vrstom i funkcijom norme u pravnom tekstu, kandidatkinja upućuje na deset takvih slučajeva u korpusu i zaključuje da izbor ekvivalenta jeste bio proizvoljan i vodio se više duhom jezika cilja nego vrstom pravne norme na izvornom jeziku. Takođe ističe značaj iskustva prevodioca, koji je u navedenim slučajevima „prilagodio tekst ciljnoj publici kako bi se postigla jasna i precizna komunikacija“. Upućuje i na greške u prevođenju, posebno u slučaju glagola *might*, gdje prevodilac nije uspješno prenio značenje neizvjesnosti i smanjene mogućnosti, kao i u slučaju glagola *shall*, gdje kandidatkinja smatra da je u prevodu trebalo jasnije izraziti snažnu obavezu. Kandidatkinja je sastavila i smjernice za pravilno prevođenje svih modalnih glagola, pri čemu naročito ističemo one za glagol *may* i *must*.

Posebno važan dio rada jesu smjernice za prevođenje modalnih glagola, kao i kratka kvalitativna i kvantitativna analiza upotrebe deset modalnih glagola. Pregled pokazuje da su najčešći glagoli *shall*, *may*, *must* i *shall*, dok su *would*, *could*, *might* i *ought to* rjeđi.

Kandidatkinja na kraju daje vrlo korisnu sugestiju za nova istraživanja. Naime, pošto su sva akta iz korpusa korišćenog za ovo istraživanje pravno obavezujuća, kandidatkinja predlaže da se u nekom novom istraživanju uradi slična analiza na korpusu preporuka i mišljenja EU kao neobavezujućih akata. Bilo bi interesantno uporediti, zaključuje kandidatkinja, u kojoj mjeri upotreba modalnih glagola zavisi i od stepena obaveznosti pravnog akta.

U svim elementima ovog rada, kandidatkinja je pokazala da posjeduje vještine za pažljivu semantičku analizu i jasno i pregledno prezentovanje i obrazlaganje rezultata. Zahtjevnom zadatku komparativne analize deset glagola u dvadeset osam izvornih i prevedenih akata kandidatkinja je pristupila veoma ozbiljno i uspjela da iz mnoštva podataka izvuče vrijedne zaključke o tumačenju, prevođenju, greškama i razlozima za odstupanje od standardnih ekvivalenata modalnih glagola.

Imajući u vidu sve navedeno, komisija predlaže Vijeću Filološkog fakulteta da izvještaj prihvati i odobri odbranu master rada kandidatkinje Milanke Dragović.

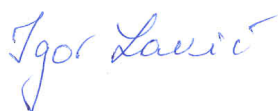
Nikšić, 20. 11. 2023.

KOMISIJA

Prof. dr Olivera Kusovac, članica

Prof. dr Igor Lakić, član

Prof. dr Vesna Bulatović, mentorka